

УДК 342.951:355.292

DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.1.14>

РЕІНТЕГРАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ЯК СТРАТЕГІЧНА МЕТА ДЕРЖАВНОЇ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР

Торохтій Б. Г.,

кандидат економічних наук

ORCID: 0000-0002-2006-5819

Торохтій Б. Г. Реінтеграція ветеранів як стратегічна мета державної ветеранської політики: адміністративно-правовий вимір.

У статті досліджуються адміністративно-правові засади реінтеграції ветеранів до цивільного життя як мети державної ветеранської політики України. Актуальність теми пов'язана зі зростанням кількості ветеранів війни та необхідністю створення умов для їх соціальної та професійної адаптації після завершення військової служби. Зазначено, що значна частина ветеранів належить до осіб працездатного віку, потреби яких пов'язані з працевлаштуванням, професійною реалізацією, відновленням здоров'я та забезпеченням належного рівня життя. Водночас результати соціологічних досліджень свідчать про наявність проблем у сфері економічної та соціальної адаптації ветеранів, зокрема втрату роботи після служби, труднощі під час пошуку зайнятості та незадоволення економічним становищем. Проаналізовано стратегічні документи державної ветеранської політики, прийняті у 2024 році, зокрема Стратегію ветеранської політики на період до 2030 року та Стратегію формування системи повернення з військової служби до цивільного життя до 2033 року. Показано, що ці документи передбачають розвиток програм соціальної підтримки, професійної адаптації, працевлаштування, освіти, медичної та психологічної допомоги ветеранам. Особливу увагу приділено аналізу законодавчих змін у сфері ветеранської політики, спрямованих на створення системи оцінювання потреб ветеранів та формування умов їх повернення до цивільного життя. Обґрунтовано, що реалізація державної ветеранської політики значною мірою залежить від організації діяльності публічної влади та належного адміністративно-правового забезпечення заходів реінтеграції ветеранів. Виявлено проблеми у взаємодії органів публічної влади, фінансуванні програм підтримки та інформуванні ветеранів щодо можливостей отримання допомоги. Запропоновано напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання реінтеграції ветеранів, зокрема уточнення повноважень органів публічної влади, розвиток державних і місцевих програм підтримки та створення умов для соціальної і професійної реалізації ветеранів у цивільному житті.

Ключові слова: державна ветеранська політика, реінтеграція ветеранів, адміністративно-правове забезпечення, стратегічна мета, державна підтримка ветеранів, соціальна адаптація, працевлаштування ветеранів, публічна влада, місцеве самоврядування.

Torokhtii B. H. Reintegration of veterans as a strategic goal of the state veterans policy: administrative and legal dimension.

The article examines the administrative and legal foundations of the reintegration of veterans into civilian life as a goal of the state veterans policy of Ukraine. The relevance of the study is associated with the increasing number of war veterans and the need to create conditions for their social and professional adaptation after the completion of military service. It is noted that a significant proportion of veterans are persons of working age whose needs are largely related to employment opportunities, professional realization, health recovery, and ensuring an adequate standard of living. At the same time, the results of sociological studies indicate the existence of considerable problems in the sphere of economic and social adaptation of veterans, including job loss after military service, difficulties in finding employment, and dissatisfaction with their economic situation. The article analyzes strategic documents of the state veterans policy adopted in 2024, in particular the Strategy of Veterans Policy until 2030 and the Strategy for the Formation of a System for Transition from

Military Service to Civilian Life until 2033. It is demonstrated that these documents provide for the development of programs of social support, professional adaptation, employment, education, as well as medical and psychological assistance for veterans. Particular attention is paid to the analysis of legislative changes in the field of veterans policy aimed at establishing a system for assessing the individual needs of veterans and creating conditions for their return to civilian life. It is substantiated that the implementation of the state veterans policy largely depends on the organization of the activities of public authorities and the proper administrative and legal support of reintegration measures. Problems related to the interaction of public authorities, financing of support programs, and informing veterans about available assistance are identified. The author proposes directions for improving the administrative and legal regulation of veterans' reintegration, including clarification of the powers of public authorities, development of state and local support programs, and the creation of conditions for the social and professional realization of veterans in civilian life.

Key words: state veterans policy, veterans' reintegration, administrative and legal support, strategic goal, state support for veterans, social adaptation, veterans' employment, public authorities, local self-government.

Постановка проблеми. Проблематика реінтеграції ветеранів до цивільного життя є актуальною в умовах зростання кількості осіб, які брали участь у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України. Після завершення військової служби значна частина ветеранів стикається з необхідністю адаптації до нових соціальних, економічних та професійних умов. У зв'язку з цим державна ветеранська політика повинна бути спрямована не лише на надання соціального захисту та системи пільг, але й на створення правових та організаційних умов для їх повноцінної реінтеграції у цивільне життя.

Політика повернення ветеранів до цивільного життя та підтримки їхніх родин потребує спільної діяльності держави, інститутів громадянського суспільства та суб'єктів господарювання. Більшість ветеранів належить до осіб працездатного віку, тому їхні потреби значною мірою пов'язані з можливостями працевлаштування, професійної реалізації, підвищення освітнього рівня, відновлення здоров'я та забезпечення належного рівня добробуту. Показниками ефективності державної ветеранської політики мають бути активна участь ветеранів у суспільному житті, їх економічна активність, стабільна зайнятість, а також реалізація їхнього професійного та громадянського потенціалу.

Разом з тим результати соціологічних досліджень свідчать про наявність значних проблем у сфері соціальної та економічної адаптації ветеранів. Зокрема, понад 20 % ветеранів втратили роботу після проходження військової служби, що перевищує загальний рівень безробіття в Україні. Багато з них стикаються з труднощами під час пошуку роботи через складнощі адаптації до цивільного життя, обмежену кількість відповідних вакансій, проблеми зі станом здоров'я, у тому числі психологічним, а також інвалідність або хронічні захворювання. Крім того, значна частина ветеранів висловлює незадоволення своїм економічним становищем [1; 2]. Відсутність стабільної зайнятості, належної соціальної та медичної підтримки створює додаткові ризики соціальної вразливості цієї категорії населення.

За таких умов реінтеграція ветеранів повинна розглядатися як стратегічна мета державної ветеранської політики. Її реалізація потребує належного адміністративно-правового забезпечення, формування ефективних механізмів державної підтримки, розвитку програм професійної адаптації, працевлаштування та підприємницької діяльності ветеранів. Саме це зумовлює необхідність наукового дослідження адміністративно-правових засад реінтеграції ветеранів як важливого напрямку державної ветеранської політики.

Метою статті є дослідження реінтеграції ветеранів до цивільного життя як стратегічної мети державної ветеранської політики України та аналіз адміністративно-правових засад її реалізації.

Стан опрацювання проблематики реінтеграції ветеранів як напрямку державної ветеранської політики свідчить про поступове зростання уваги до цієї теми у вітчизняній юридичній науці. Окремі аспекти адміністративно-правового забезпечення державної ветеранської політики, соціальної адаптації ветеранів, удосконалення механізмів їх підтримки, а також діяльності публічної влади у цій сфері висвітлено у працях Д. Мурашка [3], Н. Тілікіної [4], В. Серветника [5], Т. Захарової [6], Т. Колініченка [7], О. Лучанінової [8], Г. Трунової [9], Л. Наливайко [10].

Поряд з цим, незважаючи на наявність наукових праць, питання реінтеграції ветеранів саме як стратегічної мети державної ветеранської політики та її адміністративно-правового забезпечення ще не дістало достатньо повного і комплексного висвітлення. Це зумовлює необхідність подальших нау-

кових досліджень у цій сфері, зокрема щодо вдосконалення законодавства, визначення ролі публічної влади та розвитку адміністративно-правових механізмів реалізації заходів реінтеграції ветеранів до цивільного життя.

Виклад основного матеріалу. Сучасні засади державної політики України щодо ветеранів війни та членів їхніх сімей визначаються низкою стратегічних документів, прийнятих у 2024 році. До них належать Стратегія ветеранської політики на період до 2030 року разом із затвердженим операційним планом заходів з її реалізації у 2024-2027 роках [11], а також Стратегія формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року та операційний план заходів з її реалізації у 2025-2027 роках [12].

Зазначені стратегічні документи визначають основні напрями державної політики, спрямованої на підтримку ветеранів війни та членів їхніх сімей, а також на створення умов для їх адаптації після завершення військової служби. У цих документах передбачено забезпечення ветеранів необхідними соціальними послугами, зокрема медичною допомогою, реабілітаційною та психологічною підтримкою.

Водночас значна увага у них також приділяється питанням економічної самостійності ветеранів. Йдеться, зокрема, про сприяння їх працевлаштуванню, розвиток ветеранського підприємництва, створення можливостей для професійного навчання та перекваліфікації, підтримку професійного розвитку, а також забезпечення доступу до формальної та неформальної освіти. Такі заходи спрямовані на створення умов для успішного повернення ветеранів до цивільного життя та їх активної участі у соціально-економічному розвитку держави.

Аналіз цих стратегічних документів у сфері ветеранської політики свідчить про те, що держава вживає заходів для створення системи підтримки, спрямованої на реінтеграцію ветеранів до цивільного життя. Зокрема, передбачається розвиток програм соціальної підтримки, професійної адаптації, працевлаштування, освіти, а також медичної і психологічної допомоги ветеранам. Це свідчить про прагнення держави створити правові та організаційні умови для відновлення соціальної активності ветеранів і використання їхнього потенціалу у суспільному та економічному житті.

Поряд із цим, зазначені стратегічні документи передбачають різні заходи та інструменти, спрямовані на реінтеграцію ветеранів до цивільного життя. Зокрема, Стратегія повернення спрямована на створення необхідних інституційних, соціально-економічних та суспільних умов для функціонування системи реабілітації та соціально-економічної адаптації ветеранів. При цьому враховуються як індивідуальні, так і групові потреби ветеранів з метою забезпечення їх повноцінного повернення до умов цивільного життя.

Водночас Стратегія ветеранської політики зосереджена на збереженні та відновленні людського потенціалу ветеранів і членів їхніх сімей. Її положення спрямовані на відновлення добробуту та здоров'я ветеранів, надання підтримки членам їхніх сімей, формування належного ставлення до ветеранів у суспільстві, а також на підвищення престижу військової служби як одного з чинників зміцнення обороноздатності держави.

Питання реінтеграції ветеранів також знайшли відображення у Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». Зазначеним законом доповнено статтю 10-1, у якій визначено засади внутрішньої політики держави у ветеранській сфері та передбачено низку заходів, спрямованих на реалізацію державної політики у ветеранській сфері [13]. Зокрема, йдеться про впорядкування державної ветеранської політики через визнання значної ролі ветеранів у збереженні української державності, а також забезпечення недискримінаційного ставлення до ветеранів та подолання стереотипних уявлень щодо їх поведінки після участі у бойових діях [14]. Крім того, у цій статті визначено заходи щодо створення системи оцінювання індивідуальних потреб ветеранів війни та забезпечення їх підтримки протягом життя після завершення військової служби. Окрему увагу приділено формуванню та функціонуванню системи повернення з військової служби до цивільного життя, створенню умов для інтеграції ветеранів у територіальні громади, а також фінансовому забезпеченню програм і заходів, спрямованих на підтримку та розвиток державної ветеранської політики [15].

Отже, можна зазначити, що сучасна державна ветеранська політика являє собою сукупність заходів, спрямованих на створення умов для повернення ветеранів до цивільного життя, їх соціальної адаптації та повноцінної участі у суспільному житті. Однією із стратегічних цілей такої політики є реінтеграція ветеранів, яка передбачає забезпечення можливостей для відновлення їх соціальної ак-

тивності, реалізації професійного потенціалу та підтримання належного рівня добробуту. При цьому законодавча влада забезпечує формування правової основи державної підтримки ветеранів шляхом прийняття законів та інших нормативно-правових актів. Судова влада гарантує захист прав ветеранів і забезпечує дотримання законодавства у цій сфері. Водночас практичне впровадження державної ветеранської політики покладається на органи виконавчої влади та місцевого самоврядування [16].

Саме центральні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відіграють важливу роль у реалізації державної політики щодо реінтеграції ветеранів. На них покладаються завдання щодо розроблення державних і місцевих програм, організації та координації заходів підтримки ветеранів, а також контролю за їх виконанням. Однак, наявні проблеми у сфері підтримки ветеранів вказують на необхідність подальшого удосконалення діяльності публічної влади з метою належної реалізації заходів, спрямованих на реінтеграцію ветеранів.

Не можна не звернути увагу на те, що реінтеграція ветеранів до цивільного життя супроводжується рядом організаційних проблем, які створюють перешкоди для їх соціальної адаптації та повернення до активної участі у суспільному житті. Значною мірою ці труднощі пов'язані з недосконалістю організації діяльності публічної влади у цій сфері, зокрема недостатньою взаємодією між різними органами державної влади та органами місцевого самоврядування, обмеженим фінансуванням програм підтримки ветеранів, а також недостатнім інформуванням ветеранів щодо можливостей отримання допомоги та наявних державних програм. Наявність таких проблем вказує на потребу у вдосконаленні адміністративно-правового забезпечення реінтеграції ветеранів. Насамперед потребує уточнення у законодавстві коло повноважень органів публічної влади, які відповідають за здійснення заходів, пов'язаних із поверненням ветеранів до цивільного життя, а також визначення їх функцій на державному, регіональному та місцевому рівнях, а також удосконалення адміністративно-правових механізмів реалізації заходів державних і місцевих програм підтримки ветеранів.

Отже, як визначають фахівці, існує нагальна потреба у розробленні комплексної і дієвої державної політики, поєднаної із системними заходами регіонального та місцевого рівнів, інструментів і механізмів суспільної реінтеграції та повернення до повноцінного мирного життя ветеранів, більшість із яких – це люди з активною життєвою позицією, унікальним досвідом, новими знаннями й навичками, які вони здобули на війні. Недостатня підтримка з боку держави може спричинити втрату довіри до неї та суспільства загалом, що, своєю чергою, призведе до зростання соціального напруження [17].

Таким чином, подальший розвиток адміністративно-правового забезпечення реінтеграції ветеранів повинен бути спрямований на удосконалення організації діяльності і взаємодії публічної влади у сфері реалізації державної ветеранської політики, розширення можливостей для соціальної та професійної реалізації ветеранів, а також формування умов для їх участі у суспільному та економічному житті держави. Реалізація таких напрямів державної політики сприятиме більш повному використанню професійного та соціального потенціалу ветеранів у процесах відновлення держави та її подальшого розвитку.

Висновки. Отже, реінтеграція ветеранів до цивільного життя є одним із визначальних напрямів державної ветеранської політики. Зміст реінтеграції відображає не лише процес повернення ветеранів до мирного життя, а й створення умов для їх повноцінної участі у суспільному та економічному житті держави. За таких умов ветеранська політика повинна бути спрямована на формування належних організаційних і правових умов для реінтеграції ветеранів. Важливу роль у цьому процесі відіграють органи публічної влади, органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання, суб'єкти господарювання, фінансові установи та освітні заклади, діяльність яких має забезпечувати можливість ветеранам безперешкодно користуватися наявними програмами підтримки та реалізовувати власний потенціал у різних сферах суспільного життя.

Разом з тим, ефективність такої політики значною мірою залежить від належного адміністративно-правового забезпечення діяльності публічної влади у сфері реінтеграції ветеранів. Удосконалення законодавства, визначення повноважень відповідних органів, розвиток державних і місцевих програм підтримки, а також організація взаємодії між суб'єктами, які беруть участь у реалізації ветеранської політики, мають забезпечувати створення реальних можливостей для соціальної та професійної реалізації ветеранів після завершення військової служби. Реалізація таких заходів сприятиме більш активній участі ветеранів у суспільному житті та використанню їхнього досвіду і потенціалу у процесах відновлення і розвитку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Результати дослідження «Реінтеграція ветеранів» щодо поточних умов працевлаштування. URL: <https://www.irex.org/sites/default/files/Veterans-Current-Employment-Conditions-Ukrainian.pdf>.
2. Концепція державної політики щодо ветеранів і ветеранок. URL: <https://www.pryncyp.org/wp-content/uploads/2025/12/derzhavna-veteranska-polityka-1.pdf>.
3. Коваль Г.В., Мурашко Д.М. Державна ветеранська політика: виклики сьогодення. *Публічне управління та державне адміністрування*. 2024. № 4. С. 176-182. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.4.23>.
4. Тілікіна Н., Пеша І. Державна ветеранська політика України та шляхи забезпечення її ефективності. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2023. № 5. С. 1-38. DOI: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2023-5-8984>.
5. Серветник В.В. Аналіз стратегії ветеранської політики до 2030 року: проблеми та шляхи їх розв'язання. *Наукові інновації та перспективи*. 2025. № 8(13). С. 1032-1042. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-8\(13\)](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-8(13)).
6. Захаріна Т.І. Теоретико-методичні засади соціальної реінтеграції ветеранів російсько-української війни у закладах вищої освіти: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.05. Київ, 2024. 672 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/server/api/core/bitstreams/55113ec4-04b3-4901-814f-a896a6086a22/content>.
7. Коленіченко Т.І. Соціально-психологічні детермінанти соціальної реінтеграції ветеранів гібридної війни в умовах сучасного соціуму. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2022. № 17(173). С. 48-53. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7080189>.
8. Лучанінова О.П., Пилипчук Я.В., Рашидова С.С. та ін. Психологічний супровід воєнного та повоєнного періодів України: інформаційно-аналітичний довідник. Вінниця: ТВОРИ, 2025. 290 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.id/eprint/745461>.
9. Трунова Г.А. Гарантії соціального захисту ветеранів війни: необхідність модернізації законодавства. *Нове українське право*. 2025. № 4. С. 23-30. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2025.4.2>.
10. Наливайко Л. Р., Марцинюк Л. В. «Безбар'єрна Україна»: проблеми та перспективи. *Нове українське право*. 2023. № 4. С. 82-93. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.4.11>.
11. Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках: розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 № 1209-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-%D1%80#top>.
12. Про схвалення Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках: розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 № 1350-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-stratehii-formuvannia-systemy-povernennia-z-viiskovoi-sluzhby-do-tsyvilnoho-zhyttia-na-period-do-2033-roku-1350r-311224>.
13. Про внесення змін до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»: Закон України від 11.03.2025 № 4285-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4285-20#Text>.
14. Наливайко І. Теоретико-правова характеристика соціального захисту учасників бойових дій в Україні. *Аналітичне-порівняльне правознавство*. 2023. № 2. С. 179-186. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.30>.
15. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>.
16. Наливайко І.О. Еволюція соціальних стандартів та гарантій у правовій системі України: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Аналітичне-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 42-47. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.5>.
17. Власенко Р.В., Гушук І.В., Жаліло Я.А. та ін. Державна політика щодо ветеранів війни: аналіт. доповідь. К.: НІСД, 2025. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2025-04/veterani-dopovid_0.pdf.

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.03.2026

Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 23.04.2026

Дата публікації: 10.05.2026